

Юрчик Г. М. [1; ORCID ID: 0000-0003-1013-6940],

к.е.н., доцент

¹Національний університет водного господарства та природокористування, м. Рівне

ОСОБЛИВОСТІ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ФОРМУВАННЯ ТА РЕАЛІЗАЦІЇ ПОТЕНЦІАЛУ МАЛОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА В УКРАЇНІ

Визначено методи та інструменти державного регулювання потенціалу малого підприємництва. Досліджено масштаби та відсоткові ставки кредитування малого підприємництва в Україні. Узагальнено характеристики існуючих систем оподаткування суб'єктів малого бізнесу. Проаналізовано основні показники грантової та інфраструктурної підтримки малого підприємництва в Україні.

Ключові слова: підприємництво; бізнес; мале підприємництво; кредитування бізнесу; грантова підтримка підприємництва; інфраструктура підприємництва.

Вступ. Реалізація потенціалу малого підприємництва (МП) значною мірою залежить від ефективності державного регулювання його розвитку. На жаль, можна констатувати, що потенціал МП в Україні в значній мірі не використовується, що стримує економічний розвиток держави та зростання соціальних стандартів життя населення. У зв'язку з цим, актуалізуються питання наукового дослідження регуляторної політики в сфері МП для обґрунтування напрямів підвищення її ефективності у забезпеченні стійкого економічного зростання держави.

Аналіз останніх досліджень. Вагомий внесок у теорію й практику державного регулювання та підтримки розвитку МП внесли такі вітчизняні вчені, як: О. Амоша, Б. Гаврилишина, А. Гальчинський, З. Варналій, Т. Васильків, Т. Голікова, В. Геєць, Л. Бабич, Л. Воротіна, О. Виноградська, В. Герасимчук, В. Збарський, А. Кредісов, Н. Кубай, Д. Ляпін, О. Мазур, С. Мочерний Т. Уманець, А. Шегда та ін. Однак, в умовах нестабільної економічної ситуації вкрай актуальними стають питання удосконалення механізму державного регулювання та підтримки розвитку МП, що потребує постійного моніторингу регуляторної політики у відповідній сфері.

Постановка завдання. Відтак, метою даної статті є дослідження основних регуляторних механізмів формування та реалізації потенціалу МП в Україні.

Наукові результати. Необхідною умовою ефективного розвитку МП є всебічна державна підтримка, яка при цьому не суперечить принципам конкурентності, не створює штучних преференцій та не дискримінує діяльність представників секторів середнього та великого бізнесу.

Світовий досвід свідчить, що держава бере активну участь у стимулюванні підприємницької діяльності, її підтримці. Державна регуляторна політика в сфері МП є складовою економічної політики. Всебічно підтримуючи МП, держава створює умови для ефективного проведення реформ, сприяє виходу економіки з кризи, створює умови для економічного зростання та вирішення цілого ряду соціальних проблем. Відтак, МП є одночасно і засобом політики реформування, і її об'єктом, здатним визначати рівень соціально-економічного розвитку.

Як засвідчили дослідження, єдиного підходу до визначення інструментів активізації підприємницького потенціалу в науці немає. Загалом, аналіз наявних підходів дав змогу виділити економічні, адміністративно-правові та організаційні методи впливу на підприємницький сектор, кожен з яких передбачає задіяння низки відповідних інструментів (табл. 1).

Таблиця 1

Методи та інструменти регулювання потенціалу малого підприємництва

Методи	Важелі	Інструменти	
		за змістом	за напрямом впливу
формування та стимулювання підприємницького потенціалу			
Економічні	податкові	<ul style="list-style-type: none"> ⇒ ставки податків (фіскальне навантаження) ⇒ податкові пільги ⇒ альтернативні системи (спеціальні режими) оподаткування ⇒ програми звільнення від оподаткування («податкові канікули») ⇒ норми амортизаційних відрахувань 	прямі
	бюджетні	<ul style="list-style-type: none"> ⇒ бюджетне фінансування на поворотній (безповоротній) основі ⇒ компенсація відсотків за банківські кредити ⇒ державні гарантії за кредитами бізнесу ⇒ державні замовлення на постачання товарів, робіт послуг ⇒ надання дотацій та субсидій ⇒ реалізація державних цільових програм 	прямі
	монетарні (грошово-кредитні)	<ul style="list-style-type: none"> ⇒ відсоткова ставка за кредитами ⇒ облікова ставка ⇒ норма банківського резервування ⇒ валютний курс 	непрямі
	фінансові	<ul style="list-style-type: none"> ⇒ грантова підтримка ⇒ кредитування бізнесу 	непрямі
	митні	<ul style="list-style-type: none"> ⇒ митні процедури та регламенти 	

продовження табл. 1

		⇒ ставка митного збору	
Адміністративно-правові	адміністративні	⇒ ліцензування ⇒ квотування ⇒ антимонопольне регулювання	прямі
	правові	⇒ нормативно-правові акти ⇒ нормативні вимоги до якості та сертифікації технології та продукції ⇒ регламентування норм та правил ведення бізнесу в окремих видах діяльності	
Організаційні	інфраструктурні	⇒ створення інфраструктури підтримки підприємництва ⇒ надання земельних ділянок приміщень для ведення бізнесу	прямі
	інформаційні	⇒ формування позитивного іміджу підприємців та підприємництва ⇒ популяризація успішних практик ведення бізнесу	непрямі

Джерело: авторська розробка

Усі інструменти регулювання за напрямом впливу прийнято поділяти на прямі (чинять безпосередній вплив на підприємницький сектор) та непрямі (первинно впливають на макросередовище, яке визначає рівень підприємницької активності). Усі інструменти регулювання взаємодіють між собою та формують відповідний регуляторний механізм.

Важливим інструментом регулювання підприємницького сектору є його кредитування. За даними НБУ найбільша частка виданих кредитів протягом 2017–2020 рр. припадає на суб'єкти великого підприємництва (близько 38%), водночас на малий бізнес припадає 26–27% усіх наданих кредитів (рис. 1).

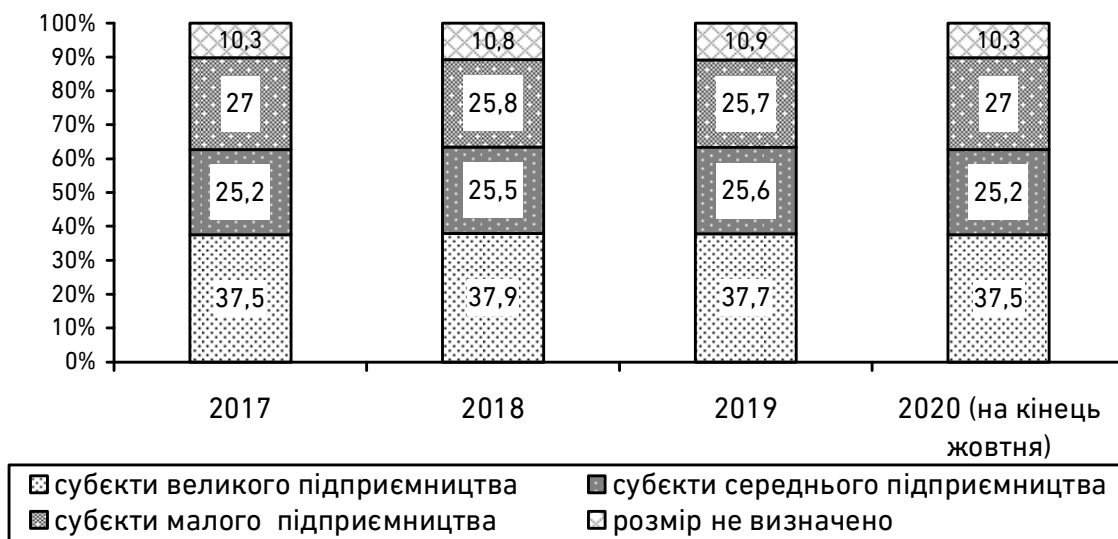

Рис. 1. Кредити, надані бізнесу в Україні протягом 2017–2020 рр., %
Джерело: побудовано автором на основі [4]

Показово, що сума кредитування МП протягом 2017–2019 рр. суттєво знизилась як в іноземній, так і національній валюті (табл. 2). Загалом, на кінець 2019 р. сума кредитування в національній валюті в розрахунку на одного суб'єкта МП становила 674 тис. грн та 578 тис. грн. відповідно в національній валюті та в іноземній валюті за середньорічним курсом НБУ. Сума кредитування фізичних осіб-суб'єктів мікропідприємництва є значно меншою.

Таблиця 2

Показники кредитування МП в Україні, 2017–2019 рр.

Роки	суб'єкти малого підприємництва (крім мікропідприємництва)			суб'єкти мікропідприємництва		
	усього	у тому числі		усього	у тому числі	
		національна валюта	іноземна валюта		національна валюта	іноземна валюта
загальна сума кредитування на кінець періоду, млн грн						
2017	111 054	52 745	58 309	112 939	91 110	21 829
2018	94 485	49 302	45 183	101 328	79 326	22 002
2019	73 807	39 753	34 054	100 700	78 875	21 825
в розрахунку на одного суб'єкта підприємництва, тис грн						
2017	2 122	1 008	1 114	65	52	13
2018	1 631	851	780	57	45	12
2019	1 252	674	578	54	42	12

Джерело: побудовано автором на основі [4]

Аналіз умов кредитування МП в найбільших банках України (табл. 3) свідчить про пропозицію досить широкого спектру кредитних продуктів для бізнесу. Однак, відсоткова ставка за кредитами є досить високою – варіює від 10,25 до 18% за рік. Крім того, значна кількість кредитних пропозицій передбачають формулювання відсоткової пропозиції за мінімальною ставкою («від 10,25%»), що дає підстави стверджувати про значно вищу реальну ставку кредитування.

Таблиця 3

Характеристика кредитних продуктів для МП у трьох найбільших банках України

Банк	Кредитний продукт	Відсоткова ставка (річна), %	Строк кредитування
АТ КБ «Приватбанк»	Кредитна лінія для корпоративних клієнтів (для поповнення обсягових коштів)	від 10,25%	1 рік
	Кредитна лінія Клієнтам МСБ (для поповнення обсягових коштів)	13–15%	1–3 роки
	Кредитна програма «АгроКУБ»	18%	1 рік
	Кредитна програма «Куб»		3–8 місяців
	Кредитна програма «ТурКуб»		
	Кредитна програма «Куб під заставу»	14%	1–5 років
	Кредит на придбання комерційної нерухомості «Бізнес-іпотека»	13%	1–5 років
	Кредит «Бізнес-розстрочка» для придбання основних засобів	10,5%	від 3 місяців до 5 років

продовження табл. 3

АТ «Ощадбанк»	Кредит для придбання сировини, товарів, оплати послуг, пов'язаних з виробництвом продукції чи веденням торгівельної діяльності, інших поточних потреб	від 12,25%	до 3 років
АТ «Ощадбанк»	Кредити на придбання нових та б/в транспортних засобів, а також обладнання	від 12,25%	до 5 років
	Кредити для оперативного здійснення платежів, щоб забезпечити закриття касових розривів	від 14%	-
АТ «Укрексімбанк»	Кредит «Комерційна іпотека»	від 14%	до 10 років
	Кредит «Транспортні засоби», «Обладнання, устаткування»		до 7 років
	Інвестиційне кредитування		до 5 років
	Кредит «Оборотний капітал»	до 1 року	
	Кредит «Овердрафт»	від 14,6%	до 1 року

Джерело: побудовано автором на основі узагальнення існуючих банківських пропозицій

За даними НБУ середні ставки за кредит для СМП є вищими за аналогічні для середнього і великого бізнесу (табл. 4). Тобто, на жаль, вартість залучення кредитних ресурсів для малого та мікропідприємництва в Україні є суттєво вищою. Такий стан справ не сприяє зростанню інвестиційної активності суб'єктів в сфері малого підприємництва. Адже фінансові можливості МП залучати вартісні кредити порівняно з великим та середнім бізнесом є обмеженими.

Таблиця 4

Процентні ставки за кредитами для суб'єктів великого, середнього та малого підприємництва (за грудень відповідного року)

Період	Суб'єкти великого підприємництва		Суб'єкти середнього підприємництва		Суб'єкти малого підприємництва (крім мікропідприємництва)		Суб'єкти мікропідприємництва					
							річний дохід від 500 тис. євро до 2 млн євро		річний дохід від 50 тис. євро до 500 тис. євро		річний дохід до 50 тис. євро	
	нацвалюта	інвалюта	нацвалюта	інвалюта	нацвалюта	інвалюта	нацвалюта	інвалюта	нацвалюта	інвалюта	нацвалюта	інвалюта
2017	15,5	5,4	16,8	8,6	17,6	7,4	19,0	7,6	19,8	7,9	18,0	5,4
2018	21,2	5,2	20,7	7,2	20,6	7,7	20,4	7,1	20,9	6,7	21,2	7,8
2019	14,3	4,2	18,4	7,1	19,5	6,6	20,2	6,9	19,9	5,4	19,2	6,0
2020	16,4	3,4	19,2	7,3	19,9	6,8	20,8	7,1	21,1	6,8	21,1	7,6

Джерело: побудовано автором на основі [04]

Особливо красномовно умови кредитування бізнесу в Україні за показником середньої ставки за кредитами виглядають порівняно з іноземними державами (рис. 2). За даними Financing SMEs and Entrepreneurs у 2018 р. середня ставка за кредитами в Україні була однією із найвищих серед держав світу. Більшість держав ЄС пропонують мають досить низькі ставки кредитування середнього та малого бізнесу (3–5% річних). В країнах постсоціалістичного табору (Росія, Казахстан, Білорусь, Грузія) ставки кредитування є суттєво вищими (10–12%). Але навіть порівняно з цими державами ставка

кредитування бізнесу в Україні є суттєво вищою – 17,3%.

Вагомим інструментом регулювання МП є його оподаткування. В Україні СМП можуть самостійно обрати податковий режим: загальний чи спеціальний (за спрощеною системою на основі сплати єдиного податку).

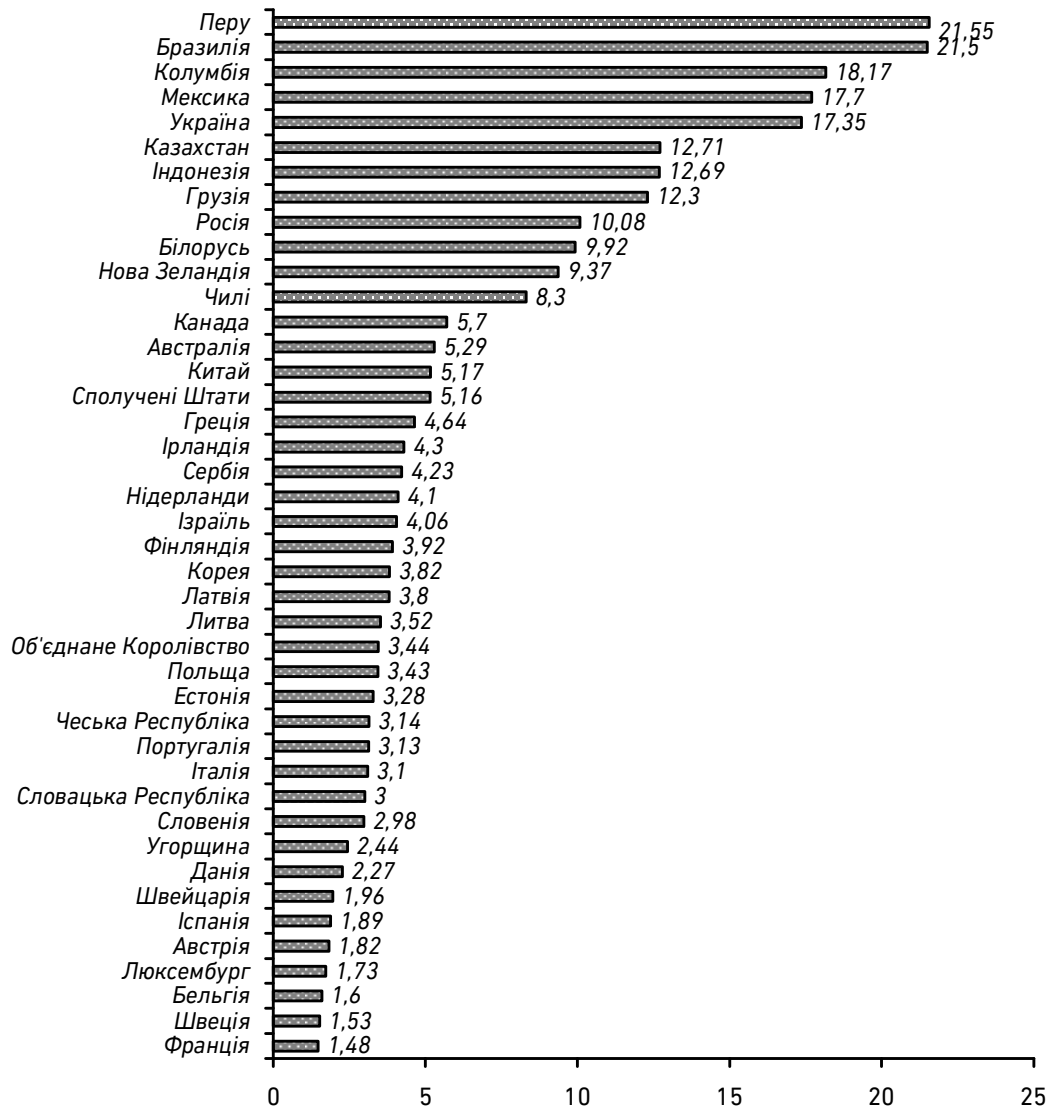

Рис. 2. Середня ставка кредитування середнього та малого бізнесу в різних країнах (2018), %

Джерело: побудовано автором на основі [5]

Особливості їх застосування для юридичних і фізичних осіб наведено в табл. 5. Отже, за умов існування зазначених альтернатив у системі оподаткування, суб'єкти МП, з огляду на свої потреби (вид діяльності, наявність найманих працівників, робота з контрагентами юридичними особами та платниками ПДВ) обирають доцільну для себе систему оподаткування.

Таблиця 5

Характеристики систем оподаткування для суб'єктів малого бізнесу

Критерій	Юридичні особи				Фізичні особи			
	Загальна система		Спрощена система (група єдиного податку)		Загальна система		Спрощена система (група єдиного податку)	
	III група	IV група	I група	II група	III група	IV група	III група	IV група
Вид діяльності	Без обмежень		Суттєві обмеження		Без обмежень		Суттєві обмеження	
Кількість найманих працівників	Без обмежень		Без обмежень		Без обмежень		Без обмежень	
Максимальний дохід за рік	Без обмежень	Не більше 7 млн грн	Не більше 1 млн грн	Не більше 5 млн грн	Без обмежень	Не більше 7 млн грн	Без обмежень	0
Ставки податку	18% податку на прибуток	3% від доходу (+ПДВ) або 5% від доходу	18% ПДФО	До 20% розміру мінімальної зарплати	Без обмежень	3% від доходу (+ПДВ) або 5% від доходу	Ставка залежить від виду земельної ділянки	Без обмежень
Реєстрація платником ПДВ	Є платником ПДВ, якщо дохід понад 1 млн грн	Залежно від обраної ставки єдиного податку	Є платником ПДВ, якщо дохід понад 1 млн грн	Є платником ПДВ, якщо дохід понад 1 млн грн	Не є платниками ПДВ	Залежно від обраної ставки єдиного податку	Не є платниками ПДВ	Не є платниками ПДВ
Звітний період	Кал. квартал/рік	Календарний квартал	Кал. рік	Календарний рік	Календарний рік	Календарний квартал	Календарний квартал	Календарний квартал
Ведення обліку	Загальний облік	Спрощений облік	Книга обліку доходів і витрат	Книга обліку доходів	Книга обліку доходів	Книга обліку доходів / Книга обліку доходів і витрат	Книга обліку доходів / Книга обліку доходів і витрат	-
Порядок подання звітності	Податкова декларація подається щокварталу протягом 40 кал. днів після закінчення звітного кварталу	Податкова звітність подається не пізніше 20 лютого наступного року	Декларація про доходи подається раз на рік не пізніше 9 лютого наступного року	Декларація про доходи подається раз на рік протягом 60 календарних днів після закінчення звітного року	Декларація подається щокварталу протягом 40 кал. днів після закінчення звітного кварталу	Податкова декларація подається щокварталу протягом 40 кал. днів після закінчення звітного кварталу	Податкова звітність подається не пізніше 20 лютого наступного року	Податкова звітність подається не пізніше 20 лютого наступного року

Джерело: авторська розробка

Загальна система оподаткування, обліку та звітності є технічно громіздкою щодо ведення бізнесу з точки зору обліку та звітності. Проте вона дає можливість займатися будь-яким видом діяльності та характеризується відсутністю інших обмежень, які присутні при спрощеній системі оподаткування. До складу загальної системи оподаткування входить сукупність податків і зборів до бюджету, що нараховуються у порядку, встановленому законами України.

Спрощеною системою оподаткування, обліку та звітності передбачено особливий механізм справляння податків і зборів, яким встановлюється заміна сплати окремих податків і зборів сплатою єдиного податку в порядку та на умовах, визначених Податковим кодексом України, з одночасним веденням спрощеного обліку та звітності.

Загалом, аналітичні дані Державної фіскальної служби України свідчать, що використовують спрощену систему оподаткування 75–80% фізичних-осіб-підприємців та близько 15% – юридичних осіб. Така значна частка суб'єктів бізнесу, які обирають спрощену систему оподаткування, обумовлена наявністю цілого ряду переваг, до яких варто віднести: простота нарахування єдиного податку; спрощене ведення обліку і відносна простота заповнення звітності; звільнення від сплати платником єдиного податку, низки податків і обов'язкових платежів; витрати на оплату продукції платників єдиного податку-юридичних осіб можуть бути віднесені на витрати контрагентами-платниками податку на прибуток. Загалом, наявність спрощеної системи оподаткування бізнесу в Україні є дієвим інструментом стимулювання формування і розвитку потенціалу МП в Україні.

Відповідно до інформації Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства, найбільш помітну роль у забезпеченні розвитку МП нині мають чотири організації: Міністерство аграрної політики та продовольства України; Державна служба зайнятості; Державне агентство з енергоефективності та енергозбереження України; Державне агентство з енергоефективності та енергозбереження України [4]. Так, основними напрямками підтримки МП Міністерством аграрної політики та продовольства України визначено: надання бюджетної дотації для розвитку сільськогосподарських товаровиробників та стимулювання виробництва сільськогосподарської продукції; часткова компенсація вартості с/г техніки та обладнання; реалізація державних та регіональних програм розвитку АПК. Однією з функцій Державної служби зайнятості є започаткування власного бізнесу за сприяння Державної служби зайнятості. Державне агентство з енергоефективності та енергозбереження України сприяє розвитку МП шляхом установа податкових та митних пільг та отримання «зеленого тарифу» для окремих суб'єктів підприємництва.

Антимонопольний комітет України реалізує державну підтримку МП шляхом створення ефективної системи контролю державної допомоги суб'єктам господарювання та формування конкурентного середовища на ринку.

В Україні у 1995 р. був створений Український фонд підтримки підприємництва, який відповідно до статуту впроваджує затверджені урядом заходи та програми, спрямовані на забезпечення для суб'єктів малого і середнього бізнесу можливості отримати освітню, консультаційну, гарантійну і, зокрема, пільгову фінансово-кредитну підтримку. Проте, на жаль, можна констатувати, що з 2015 р. дана структура діє лише номінально і не виконує своїх функцій через виявлення Держфінінспекцією недостатнього рівня фінансової дисципліни (було виявлено фінансові порушення на загальну суму 1,8 млн грн).

З огляду на такі негативні явища у державній підтримці МП в Україні, зростає роль грантової підтримки. Грантове фінансування є важливим джерелом для започаткування та ведення МП, що включає у себе ресурси різноманітних фондів та організацій. Проте, важливою умовою надання коштів є виконання низки вимог до цільового їх використання. Згідно з даними Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України, в період із 01.01.2009 по 20.02.2019 в Україні реалізовувалися 47 проектів міжнародної технічної допомоги для малого та середнього бізнесу. Розгляд структури країн-донорів грантових програм в Україні засвідчив, що найбільше проектів підтримки МП реалізується за ініціативою Європейського Союзу (рис. 3).

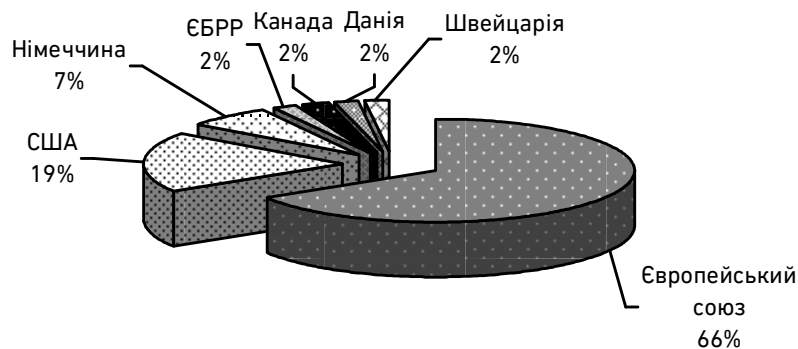

Рис. 3. Питома вага країн/організацій у забезпеченні міжнародної грантової підтримки розвитку малого бізнесу України за період 2009–2019 рр., %
Джерело: побудовано автором на основі даних [3]

Перелік діючих грантових програм та бюджети, що закладені на їх реалізацію, відповідно за обсягами фінансування представлено в табл. 6. Як бачимо, значний перелік грантових програм спрямований на підтримку тих підприємницьких проектів, які спрямовані на

відновлення та розбудову Сходу України, агробізнесу, соціального підприємництва тощо.

Таблиця 6

Перелік основних проєктів міжнародної технічної та грантової підтримки бізнесу в Україні

Назва проєкту	Бюджет проєкту	Валюта	Термін дії
Економічна підтримка Східної України	61 818 364	дол. США	27.08.2018-26.08.2023
Конкурентоспроможна економіка України	41 959 487	дол. США	16.10.2018-15.10.2023
Програма лідерства, сприяння експорту, залучення інвестицій та розвитку	35 000 000	дол. США	21.09.1994-31.12.2023
Підтримка ЄС для Сходу України – відновлення, зміцнення миру та урядування	25 000 000	євро	01.08.2018-31.07.2022
Програма підтримки аграрного і сільського розвитку в Україні	20 597 270	дол. США	07.09.2016-31.07.2020
Розвиток молочного бізнесу в Україні	19 697 103	кан. дол.	01.04.2014-31.03.2021
Програма спільних наукових проєктів; Програма супроводу грантів; Програма науково-технічного підприємництва	10 170 239	дол. США	11.11.1999-01.01.2020
Консультавання підприємств щодо енергоефективності	5 000 000	євро	01.03.2017-28.02.2021
Економічні можливості постраждалим від конфлікту	2 052 960	дол. США	29.08.2016-26.02.2019
Консолідація експортного потенціалу та сприяння доступу на зовнішній ринок малого та середнього бізнесу України	1 300 000	євро	15.01.2018-31.05.2020
Соціальне підприємство: досягнення соціальних змін за ініціативою «знизу»	462 741	євро	01.03.2018-31.08.2020
Створення мережі та інфраструктури підтримки молодіжного інноваційного підприємництва на платформі фаблабів FabLab	193 820	євро	15.10.2015-31.03.2019
Активізація малого та середнього бізнесу в прикордонних регіонах України-Білорусі	131 649	євро	29.11.2017-29.01.2019
Інформаційна платформа для розвитку малого та середнього бізнесу в транскордонному регіоні	109 292	євро	29.11.2017-29.01.2019
DACIAT – Поліпшення існуючих компетенцій та розвиток нових у секторі торгівлі аквакультурами та рибними продуктами (BSB-461)	96 895	євро	21.11.2018-20.11.2020
Формування підприємницького середовища з виробництва органічних ягід у транскордонних районах України та Білорусі	76 862	євро	30.11.2017-30.01.2019
Підприємництво в галузі сільського туризму для молоді з інвалідністю	64 505	євро	15.10.2017-16.10.2019
Сільський туризм – вірний крок на шляху поліпшення транскордонного співробітництва між Сорокинським районом (Республіка Молдова) та Ямпільським районом (Україна, Вінницька область)	57 117	євро	12.12.2017-12.02.2019

Джерело: складено на основі [3]

Важливим напрямом інформаційно-консультаційної та інвестиційної підтримки МП є діяльність у відповідному напрямі інфраструктури підтримки підприємництва. За даними Міністерства інфраструктури України, кількість об'єктів інфраструктури для підтримки МП протягом 2017–2019 рр. практично не змінилася (рис. 4). Зміни торкнулися лише технопарків та індустріальних парків, кількість яких у 2019 р. суттєво зменшилась порівняно з 2017 р. Загалом можна констатувати, що найбільша кількість інфраструктурних об'єктів в Україні спрямовані на інформаційно-

консультативну підтримку МП. Також в Україні є значна кількість інвестиційних та інноваційних компаній, а також громадських організацій підприємців.

Однак, говорити про ефективність підтримки МП лише на основі аналізу кількісних показників інфраструктури, не можна. Адже, в Україні наявна практика формального функціонування відповідних інфраструктурних об'єктів без реальної підтримки бізнесу.

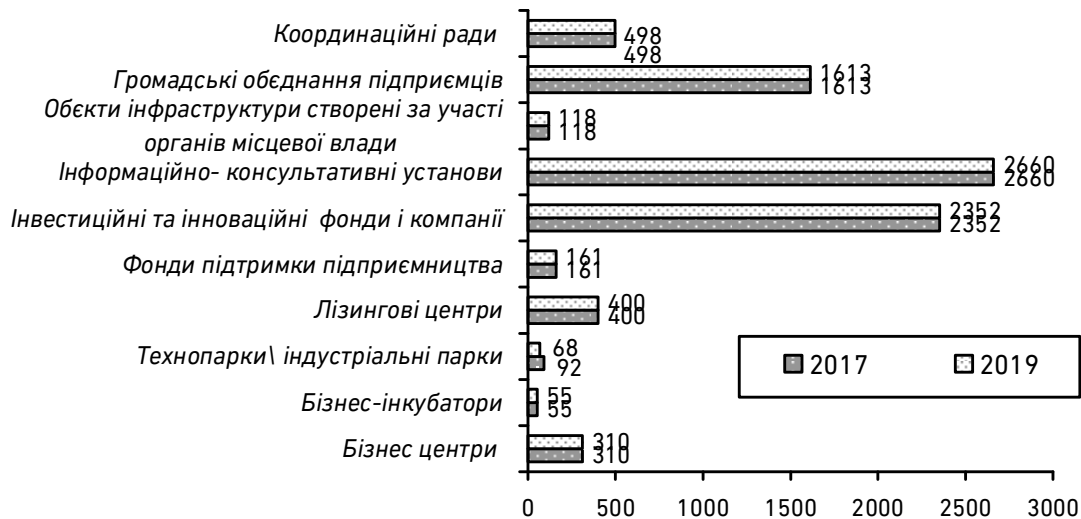

Рис. 4. Кількісні показники інфраструктури підтримки підприємництва в Україні, 2017–2019 рр.

Джерело: побудовано автором за даними Міністерства інфраструктури України [2]

Важливим напрямом стимулювання МП є дотримання принципу передбачуваності у регуляторній діяльності органів державної влади. Відповідно до аналітичного звіту Державної регуляторної служби України [1] значна кількість органів центральної влади, які прямо чи опосередковано здійснюють регулювання бізнесу, демонструють досить низький рівень передбачуваності регуляторної діяльності (рис. 5).

Так, Міністерство економічного розвитку, торгівлі та сільського господарства, що є одним із центральних органів в сфері регулювання підприємницького сектору, демонструє за підсумками 2019 р. один із найнижчих рівнів передбачуваності. Це, безумовно, негативно позначається на формуванні та реалізації підприємницького потенціалу, адже збільшує рівень невизначеності бізнесу.

Висновки. Формування та використання потенціалу малого підприємництва залежить від державної політики. Інструменти регуляторної політики в сфері малого підприємництва прийнято поділяти на прямі (чинять безпосередній вплив на підприємницький

сектор) та непрямі (первинно впливають на макросередовище, яке визначає рівень підприємницької активності).

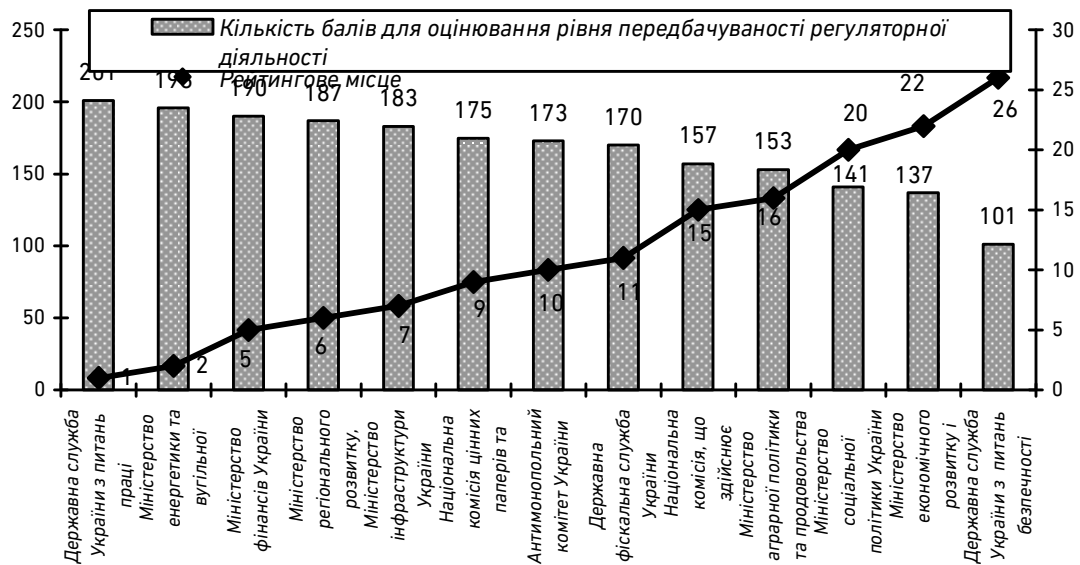

Рис. 5. Рейтинг дотримання регуляторними органами центрального рівня принципу передбачуваності при здійсненні регуляторної діяльності у 2019 р. Джерело: побудовано автором за даними [1]

Дослідження основних складових регуляторної політики в сфері МП свідчить, що в Україні наявний досить широкий спектр кредитних пропозицій для бізнесу, однак відсоткова ставка за ними є досить високою. Середня ставка за кредитами в Україні є однією із найвищих серед держав світу. Крім того, відсоткові ставки для малого бізнесу в Україні є суттєво вищими порівняно з середнім та великим бізнесом. Суб'єкти МП в Україні можуть обрати прийнятну для себе систему оподаткування – загальну або спрощену. Використовують спрощену систему оподаткування 75–80% фізичних осіб-підприємців та близько 15% – юридичних осіб. Грантове фінансування є важливим джерелом для започаткування та ведення малого бізнесу в Україні. Найбільше проектів підтримки МП в Україні реалізується за ініціативою Європейського Союзу. Важливим напрямом підтримки МП є діяльність у відповідному напрямі інфраструктури підтримки підприємництва. Однак, попри наявність інфраструктури підтримки підприємництва в Україні в достатній кількості, однак в Україні наявна практика формального функціонування відповідних інфраструктурних об'єктів без реальної підтримки бізнесу. Стримуючим чинником для формування та використання потенціалу МП в Україні є низький рівень передбачуваності регуляторної діяльності (зокрема Міністерством розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства).

1. Аналітичний звіт за 2019 р. / Державна регуляторна служба України. URL: https://www.kmu.gov.ua/storage/app/sites/1/17-civik-2018/zvit_2019/zvit-2019-regulator.pdf (дата звернення: 10.11.2020). 2. Інформація Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України. URL: <http://www.minregion.gov.ua/> (дата звернення: 10.12.2020). 3. Інформація щодо міжнародної технічної допомоги, що надається Україні (за результатами проведеного Міністерством економічного розвитку, торгівлі та сільського господарства України моніторингу проектів у першому півріччі 2019 року). URL: https://mof.gov.ua/uk/monitoring_of_international_technical_assistance_projects-422 (дата звернення: 10.11.2020). 4. Кредити МСП. Грошово-кредитна статистика Національного банку України / НБУ. URL: <https://bank.gov.ua/statistic/sector-financial/data-sector-financial>. (дата звернення: 10.11.2020). 5. Credit conditions for SMEs. OECDiLibrary. URL: https://www.oecd-ilibrary.org//sites/061fe03d-en/1/3/1/index.html?itemId=/content/publication/061fe03d-en&_csp_=5d0be09b32d3f3a6aa507a1c266f5551&itemIGO=oecd&itemContentType=book#figure-d1e3319 (accessed: 18.03.2021).

REFERENCES:

1. Analitichniy zvit za 2019 r. / Derzhavna rehuliatorna sluzhba Ukrainy. URL: https://www.kmu.gov.ua/storage/app/sites/1/17-civik-2018/zvit_2019/zvit-2019-regulator.pdf (data zvernennia: 10.11.2020). 2. Informatsiia Ministerstva rehionalnoho rozvytku, budivnytstva ta zhytlovo-komunalnoho hospodarstva Ukrainy. URL: <http://www.minregion.gov.ua/> (data zvernennia: 10.12.2020). 3. Informatsiia shchodo mizhnarodnoi tekhnichnoi dopomohy, shcho nadaietsia Ukraini (za rezultatamy provedenoho Ministerstvom ekonomichnoho rozvytku, torhivli ta silskoho hospodarstva Ukrainy monitorynhu proektiv u pershomu pivrichchi 2019 roku). URL: https://mof.gov.ua/uk/monitoring_of_international_technical_assistance_projects-422 (data zvernennia: 10.11.2020). 4. Kredyty MSP. Hroshovo-kredytна statystyka Natsionalnoho banku Ukrainy / NBU. URL: <https://bank.gov.ua/statistic/sector-financial/data-sector-financial>. (data zvernennia: 10.11.2020). 5. Credit conditions for SMEs. OECDiLibrary. URL: https://www.oecd-ilibrary.org//sites/061fe03d-en/1/3/1/index.html?itemId=/content/publication/061fe03d-en&_csp_=5d0be09b32d3f3a6aa507a1c266f5551&itemIGO=oecd&itemContentType=book#figure-d1e3319 (accessed: 18.03.2021).

Yurchyk H. M. ^[1; ORCID ID: 0000-0003-1013-6940],

Candidate of Economics (Ph.D.), Associate Professor

¹*National University of Water Management and Environmental Engineering, Rivne*

PECULIARITIES OF STATE REGULATION OF FORMATION AND REALIZATION OF SMALL ENTERPRISE POTENTIAL IN UKRAINE

The purpose of this article is to study the main regulatory mechanisms for the formation and implementation of small business potential in Ukraine. The formation and use of the potential of small business depends on public policy. Regulatory policy instruments in the field of small business are divided into direct (have a direct impact on the business sector) and indirect (primarily affect the macro-environment, which determines the level of

entrepreneurial activity). Studies of the main components of regulatory policy in the field of small business show that in Ukraine there is a fairly wide range of credit proposals for business, but the interest rate on them is quite high. The average interest rate on loans in Ukraine is one of the highest in the world. In addition, interest rates for small businesses in Ukraine are significantly higher than for medium and large businesses. Small businesses in Ukraine can choose an acceptable system of taxation – general or simplified. 75–80% of natural persons-entrepreneurs and about 15% – legal entities use the simplified taxation system. Grant funding is an important source for starting and running a small business in Ukraine. Most small business support projects in Ukraine are implemented at the initiative of the European Union. An important area of small business support is the activity in the relevant direction of business support infrastructure. However, despite the availability of sufficient business support infrastructure, in Ukraine there is a practice of formal operation of relevant infrastructure facilities without real business support. A low level of predictability of regulatory activity (in particular, the Ministry of Economic Development, Trade and Agriculture) is a deterrent to the formation and use of small business potential in Ukraine.

Keywords: entrepreneurship; business; small business; business lending; grant support for entrepreneurship; business infrastructure.

Юрчик Г. Н. [1; ORCID ID: 0000-0003-1013-6940],

к.э.н., доцент

¹Национальный университет водного хозяйства и природопользования, г. Ровно

ОСОБЕННОСТИ ГОСУДАРСТВЕННОГО РЕГУЛИРОВАНИЯ ФОРМИРОВАНИЯ И РЕАЛИЗАЦИИ ПОТЕНЦИАЛА МАЛОГО ПРЕДПРИНИМАТЕЛЬСТВА В УКРАИНЕ

Определены методы и инструменты государственного регулирования потенциала малого предпринимательства. Исследованы масштабы и процентные ставки кредитования малого предпринимательства в Украине. Проведено обобщение характеристик существующих систем налогообложения субъектов малого бизнеса. Проанализированы основные показатели грантовой и инфраструктурной поддержки малого предпринимательства в Украине.

Ключевые слова: предпринимательство; бизнес; малое предпринимательство; кредитования бизнеса; грантовая поддержка предпринимательства; инфраструктура предпринимательства.

Отримано: 21 грудня 2020 р.
Прорецензовано: 26 грудня 2020 р.
Прийнято до друку: 26 березня 2021 р.